

PLUKOVNÍK V ZÁLOZE MUDr. PAVEL MRÁZ

Plk. v zál. MUDr. Ladislav DOHNÁNY, plk. v zál. MUDr. Ján LANGOŠ, CSc.

V československom vojenskom zdravotníctve hral pozoruhodnú úlohu plk. zdravotníckej služby MUDr. Pavel Mráz. Púť, po ktorej kráčal, bola plná prekážok a iných nežičlivých faktorov, s ktorými sa však vedel čestne a statočne vyrovnáť. Svoje vojenské odborné schopnosti prejavil najmä počas Slovenského národného

povstania a pri budovaní Československej ľudovej armády. Od vstupu do armády až do odchodu na zaslúžený odpočinok reprezentoval modernú vojenskú zdravotnícku službu na čelných miestach.

Narodil sa 7. júna 1909 v Turičkách. Vysokoškolské štúdiá skončil v roku 1933 na lekárskej

fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Po dosiahnutí doktorskej hodnosti absolvoval jednoročný kurz vo vojenskej aplikačnej škole v Prahe a ako aktívny vojenský lekár nastúpil službu u pohraničných útvarov na južnom Slovensku. Jeho ambície však smerovali k vyššiemu medicínskemu vzdelaniu, preto sa špecializoval v chirurgickom odbore na chirurgickej klinike v Bratislave.

Po dosiahnutí titulu odborného lekára — chirurga stal sa náčelníkom chirurgického oddelenia Vojenskej nemocnice v Bratislave, kde okrem odbornej chirurgickej činnosti pracoval aj v chirurgickej a ortopedickej posudkovej problematike.

Odpor voči fašizmu prejavil tým, že ihneď po vyhlásení Slovenského národného povstania v roku 1944 sa zapojil do zdravotníckej služby povstaleckej armády v Banskej Bystrici. Ako skúsený aktívny vojenský lekár a výborne erudovaný chirurg v srdci Slovenského národného povstania dočasne vybudoval veľkú záložnú nemocnicu v banskobystričskom gymnáziu. V tejto nemocnici udržal prevádzku až do obsadenia Banskej Bystrice nemeckou fašistickou armádou. Dr. Mráz potom presunul nemocnicu do hôr, ale nestačil sa etablovať na novom stanovišti, lebo nemocnicu nemeckí fašisti okupovali a rozpustili a doktora Mráza ako veliteľa nemocnice zajali. V horách ťažko ochorel, a preto ho ako väzňa odsunuli do Vojenskej nemocnice v Bratislave.

Po oslobodení Bratislavy 4. apríla 1945 skončila sa väzba MUDr. Mráza v bratislavskej vojenskej nemocnici. Okamžite v nej prevzal vedenie. Takto sa stal z väzňa veliteľ československej vojenskej nemocnice. Túto funkciu konal ad hoc do čias, kým sa do veliteľskej funkcie nevrátil kapitán zdravotníckej služby MUDr. Štefan Lisický, ktorého pred oslobodením Bratislavy Nemci odviekli a uväznili. V septembri 1945 prevzal MUDr. Mráz chirurgické oddelenie vojenskej nemocnice, ale rámec jeho pôsobenia prevyšovali povinnosti spojené s odbornou chirurgickou činnosťou. Pripadla mu úloha budovať nemocnicu, zháňať lieky a iný zdravotnícky materiál, ktorý zostal po rôznych nepriateľských poľných útvaroch, najmä na južnom Slovensku, a koncentrovať ich do vojenskej nemocnice. Táto práca bola zodpovedná a potrebná, pretože ustupujúca fašistická armáda ničila všetok materiál, aj zdravotnícky, čím na oslobodenom území bol akútny nedostatok zdravotníckeho materiálu. Spolu s lekárnikom MrPh. Schultheiszom sa mu podarilo zvládnuť túto úlohu a zabezpečiť normálny chod služby v nemocnici.

Náčelníkom chirurgického oddelenia Vojenskej nemocnice v Bratislave bol do októbra 1950, kedy na základe falošného obvinenia s okamžitou platnosťou ho preložili do Milovic, kde zastával funkciu veliteľa a chirurga tamjšieho vojenského zdravotníckeho útvaru. Skoro sa však ukázalo, že toto obvinenie bolo zlomy-

selne vykonštruované a MUDr. Mráz bol rehabilitovaný a preložený v roku 1952 na veliteľstvo vojenského okruhu v Trenčíne do funkcie náčelníka liečebno-preventívnej činnosti a hlavného chirurga okruhu. Jeho pôsobenie v Trenčíne bolo však pomerne krátke, pretože ho v roku 1953 preložili do Prešova do funkcie náčelníka posádkovej nemocnice a chirurgického oddelenia. Táto nemocnica hrala v tých časoch význačnú úlohu ako traumatologické pracovisko, lebo v jej spádovom území boli výsadkové jednotky. Práve na úseku vojenskej traumatológie si zúročoval svoju chirurgicko-traumatologickú erudíciu a stal sa dobrým znalcom problematiky výsadbárskych úrazov.

Roku 1955 prevzala Vojenskú nemocnicu v Prešove civilná zdravotnícka správa, čím sa skončilo aj pôsobenie plk. MUDr. Mráza vo vojenskej nemocnici. Opustil Prešov a nastúpil na vojenskú katedru Univerzity Komenského v Bratislave. Stal sa členom profesorského zboru lekárskej fakulty Univerzity Komenského a organizoval výchovu medikov pre vojenskú zdravotnícku službu. Teoretický výcvik na univerzite a praktické cvičenia v teréne nevedol len s vysokou odbornosťou a svedomitosťou, ale najmä so zápalom a oduševnením, lebo z vlastnej skúsenosti poznal problematiku zdravotníctva počas vojnového nebezpečenstva. Na vojenskej katedre vytvoril pevný systém ako učiť a vychovávať mladú generáciu poslucháčov medicíny pre vojenskú zdravotnícku službu. Jeho prednášky nemali charakter strohej reprodukcie učebnej látky. Vždy zdôrazňoval osobnú zodpovednosť voči lekárskej povolaniu. Túto významnú prácu na lekárskej fakulte konal do septembra 1972, kedy plný pracovného elánu odišiel na vlastnú žiadosť na zaslúžený odpočinok.

Odchod z aktívnej vojenskej služby neznamenal pre neho odpočinok, ale iba zmenu v jeho pracovnej oblasti. Už od začiatku svojej vojensko-lekárskej činnosti sa vrelo zaujímal o Červený kríž, menovite o sesterské a ošetrovateľské kádre, lebo počas Slovenského národného povstania sa presvedčil o nesmierne významnej práci tejto organizácie. Teraz celú svoju aktivitu usmernil na činnosť v Československom červenom kríži. Nadviazal úzky kontakt s rôznymi základnými skupinami Červeného kríža. Pre jeho skúsenosti a najmä pracovný elán bol vyhľadávaným organizátorom, poradcom a priamo vášnivým a neúnavným aktivistom ČSČK. Medzi členmi a funkcionármi nebol iba vážnym človekom, ale svojím konciliatným vystupovaním vedel si získať každého, kto s ním prišiel do styku.

Pre jeho schopnosti ho vrcholné orgány ČSČK poverili exponovanými funkciami, predovšetkým na úseku brannej výchovy. Vo FV ČSČK sa stal členom brannej komisie s úlohou riadiť a kontrolovať krajské a okresné zdravotnícke družiny s celoslovenskou pôsobnosťou. Bola to práca v teréne, časovo náročná, ktorá vyžado-

vala nielen plné pracovné nasadenie, ale najmä osobnú zodpovednosť za prácu, ktorá mu bola zverená. Dobré splnenie týchto povinností nebolo len jeho úspechom, ale predstavovalo aj vynikajúci kolektívny prínos pre ČSČK a zdravotnícku službu civilnej obrany.

Solídne lekárske vedomosti neprestal zdokonaľovať nielen ako chirurg, ale aj ako lekár, ktorý musí chápať a aplikovať najnovšie výdobytky medicíny. Za svoju odbornú a verejnú činnosť obdržal tieto vyznamenania: Rad SNP II. tr., Za službu vlasti, Za zásluhy I. st., Za zásluhy o obranu vlasti, Vzorný pracovník CO, medaily k 20. výročiu SNP, 30. výročiu SNP, 40. výročiu SNP, ZPB — medaily 1., 2. a 3. stupňa, k 50. výročiu založenia ČSČK, k 60. výročiu založenia dorastu ČSČK, Za zásluhy o ČSČK, dve čestné uznania, medaily k 40. výročiu karpatsko-duklianskej operácie, k 40. výročiu oslobodenia ČSR, SZM — zlatú medailu Za socialistickú výchovu, medailu k 35. výročiu založenia PO SZM, pamätnú medailu B. Gwotha, medailu ÚV ZPO.

Najvzácnejšia ľudská hodnota, takmer nepozorovateľne skrytá v jeho osobe — pevná morálna báza, mala vždy rozhodujúci vplyv na všetky jeho činy a rozhodovania. Jeho vzťah k životu bol pevne determinovaný čistou a prirodzenou morálkou. Vedel sa povzniesť nad ľudskú zlobu, ktorá v jeho živote viackrát hrubo zasiahla nielen jeho osobu, ale aj celú rodinu. Nepoznal pojem pomsta, preto nikdy nevracal údery iným, ktorí mu ubližovali ako vojakovi a lekárovi. Heslo „nil nocere“ neznamenal pre neho prázdne slovo, lebo tak vo vojenskolekárskom, ako aj v súkromnom živote sa pridržiaval tejto tisícročnej zásady neubližovať človekovi. Túto morálnu črtu plukovníka MUDr. Mráza treba hodnotiť mimoriadne vysoko, lebo bez pevnej etiky nemôže byť žiaden jedinec dobrým ani lekárom, ani človekom.

Ak hodnoty, ktoré plukovník v zálohe MUDr. Mráz vytvoril za viac ako 75 rokov života, premietneme v globále, objaví sa pred nami veľké dielo, ktoré pozostáva z malých, ale cenných mozaík búrlivého životného diania vzácneho vojenského lekára a človeka.

SIXTH INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON WOUND BALLISTICS
CHONGQING. CHINA NOVEMBER 1—4, 1988

Ve dnech 1.—4. listopadu 1988 se bude konat

6. MEZINÁRODNÍ SYMPOZIUM O RANNÉ BALISTICE

v Chongqingu v Čínské lidové republice

Cílem sympozia je vytvořit interdisciplinární fórum pro výměnu poznatků o biologických účincích zbraní, tlakových vln a o léčbě takto způsobených poranění.

Přednášet budou přední světoví odborníci v ranné balistice.

Cena: 350 US dolarů (bez letenky).

Přihlášky lze podat okamžitě, souhrny přednášek nejpozději do 1. března 1988 na adresu:

Professor Wang Zheng-guo, M. D.
Secretary General of the 6th
International Symposium on Wound Ballistics
Research Institute of Surgery, Daping,
Chongqing, P. R. CHINA